

The overwhelming majority of women from the study group did not receive support from close relatives and they did not use the method of partnership births.

In most women with mental disorders during childbirth and postpartum period, the progression of these disorders and destructive changes in the psyche has been halted by timely diagnosis and observation of a medical psychologist and conducting medical and psychotherapeutic correction of these conditions.

Thus, fetal loss syndrome is a significant problem for the woman's mental status, the possibility of the physiological course of pregnancy and childbirth and it requires timely recognition even when the first adverse affective changes on the part of the woman as well as the development and implementation of individual measures of psychotherapeutic (and, if necessary, medication) correction.

Key words: *mental state, pregnancy, childbirth, postpartum period, fetal loss syndrome, psychotrauma, mental disorders, diagnosis, screening, prevention, correction.*

Отримано: 22.01.2018 р.

УДК 159.98

О.О. Горова

ТРЕНІНГОВА МЕТОДИКА У СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСВІТНІХ ТА СУСПІЛЬНИХ РЕФОРМ

О.О. Горова. Тренінгова методика у структурі соціально-психологічного супроводу освітніх та суспільних реформ. *Впровадження освітніх та суспільних реформ є однією з головних проблем у сучасному українському суспільстві. Соціально-психологічний супровід реформування покликаний подолати труднощі, що виникають на шляху реформ. Ідеться про необхідність, опір, пасивність суб'єктів освітнього процесу, низький рівень комунікації між творцями освітніх реформ, учителями, батьками, учнями.*

У роботі представлено загальну структуру соціально-психологічного супроводу. Описано особливості ефективного реалізації тренінгової методики в структурі соціально-психологічного супроводу освітніх та суспільних реформ. Детально аналізуються авторські психологічні техніки підтримки процесу реформування освіти й суспільства.

Ключові слова: *впровадження освітніх реформ, соціально-психологічний супровід, тренінгова методика, мотиваційний тренінг.*

Е.А. Горовая. Тренинговая методика в структуре социально-психологического сопровождения образовательных и общественных реформ. *Внедрение образовательных и общественных реформ является одной из ключевых проблем в современном украинском обществе. Социально-психологическое сопровождение реформирования призвано преодолеть трудности, возникающие на пути реформ. Речь идет о неосведомленности, сопротивлении, пассивности субъектов образовательного процесса, низком уровне коммуникации между создателями образовательных реформ, учителями, родителями, учениками.*

В работе представлена общая структура социально-психологического сопровождения. Описаны особенности эффективной реализации тренинговой методики в структуре социально-психологического сопровождения

образовательных и общественных реформ. Подробно анализируются авторские техники поддержки процесса реформирования образования и общества.

Ключевые слова: *внедрение образовательных реформ, социально-психологическое сопровождение, тренинговая методика, мотивационный тренинг.*

Актуальність дослідження. Впровадження освітніх та суспільних реформ є першочерговим завданням для розвитку сучасного українського суспільства. Однак процеси реформування стикаються з необізнаністю, опором, пасивністю суб'єктів освітнього процесу. Ситуація ускладнюється низьким рівнем комунікації між творцями освітніх реформ, учителями, батьками, учнями. Окрім того, обговорення, впровадження та реалізація реформ доволі часто мають точковий характер, а формуванню громадської думки бракує системності. Водночас існує ціла низка соціально-психологічних технологій, які відкривають перспективи розв'язання проблем реформування освіти й суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Детальний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання соціальних та соціально-політичних технологій управління громадською думкою дозволяє виокремити основні підходи до розгляду й реалізації технологій соціальних змін: функціональний (Т. Парсонс); конфліктний (К. Маркс); феноменологічний (П. Бергер, Т. Лукман); постмодерністський (М. Фуко, Р. Барт, П. Бурдьє та ін.).

На основі аналізу просвітницького й гуманістичного підходів до розуміння соціально-психологічного супроводу П.Д. Фролов обґрунтовує важливість формування рефлексивної позиції та відповідальності суб'єктів освітніх реформ [11]. Реалізація цієї мети стає можливою завдяки впровадженню тренінгової методики супроводу реформування освіти та суспільства. Концептуальні принципи впровадження психологічного тренінгу розкривають праці І. Вачкова, Д. Вітакер, В. Захарова, Р. Кочюнаса, Л. Петровської, К. Рудестам, К. Фопеля [3, 4, 7, 8, 12, 13, 14].

Реформування освіти кидає нові виклики усім учасникам освітнього процесу, передусім учителям. Сучасний педагог – це не тільки високопрофесійний фахівець, який володіє методикою викладання свого предмета, а й людина, яка здатна змінити своє ставлення до процесу навчання, до себе, колег, учнів. Реформа освіти передбачає рух до нової системи орієнтацій – більш широкої, відкритої, рефлексивної, здатної інтегрувати новий досвід, здатної до змін. Впровадження сучасних реформ перегукується з ідеями трансформаційного навчання (Джек Мезіроу, Едвард Тейлор), яке передбачає розвиток в учасників освітнього процесу здатності перенавчатися, змінюватися, проявлятися по-новому [1, 2]. Ідеї трансформаційного навчання в освіті (та перепідготовці), описані в роботах сучасних українських дослідників, представлені на рис. 1 [15].

Саме ідеї трансформаційного навчання якнайкраще обґрунтовують використання тренінгової методики в структурі соціально-психологічного супроводу.

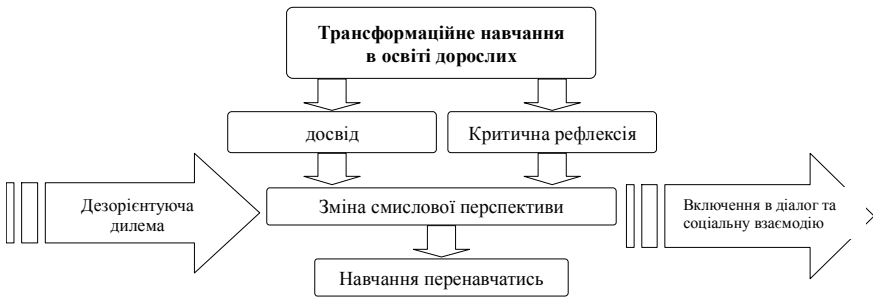

Рис. 1. Модель трансформаційного навчання

Мета та завдання дослідження. У роботі порушено питання ефективної реалізації тренінгової методики у структурі соціально-психологічного супроводу освітніх та суспільних реформ. Увага акцентується на розробці авторських технік підтримки процесу реформування освіти.

Виклад основного матеріалу. Кожен із компонентів соціально-психологічного супроводу освітніх та суспільних реформ, відповідно до поставленої мети, реалізовувався як у межах окремих заходів, так і в кожному з видів активності (табл. 1). Так, тренінгова методика стала основною для реалізації ресурсного та нетворкінгового компонентів, а також сприяла розвитку інших компонентів соціально-психологічного супроводу.

Таблиця 1

Реалізація компонентів соціально-психологічного супроводу освітніх та суспільних реформ

Компоненти	Мета	Загальні засоби	Тренінгові техніки
Інформаційно-комунікаційні технології	Оптимізувати використання онлайн-ресурсів та інформаційних технологій для просування освітніх реформ	Створення мережі вебінарів	Мозковий штурм; техніка «Мережа ресурсів»
Організація взаємодії	Організувати взаємодію освітян та інших учасників освітнього процесу з творцями освітніх реформ	«Жива бібліотека» із творцями реформ – «живими книгами»; система «рівний-рівному» у взаємодії творців реформ – освітян – учнів – батьків	Структурні вправи (знайомство, очікування, вироблення правил групи); вправа «Конструктор потреб»
Рефлексивний	Розвинути усвідомлення взаємовпливу активності пересічних громадян та освітніх і суспільних реформ	Опитування «Я і реформи: вони для мене – я для них»	Рефлексія участі у вправах тренінгу; арт-техніка «Колесо трансформації»

Компоненти	Мета	Загальні засоби	Тренінгові техніки
Ресурсний	Активізувати особистісні та міжгрупові ресурси впровадження освітніх та суспільних реформ	Мотиваційний тренінг	Вправи на емоційне розвантаження; техніка «На шляху реформ»
Нетворкінговий	Вбудувати систему взаємодопомоги та взаємопідтримки у процесі впровадження реформ	Тренінг ефективного партнерства; школа соціального обміну	Організація групової взаємодії; арт-техніка «Візерунки успіху»
Культуротворчий, організаційний	Підвищення готовності персоналу освітнього закладу до інноваційних цінностей і норм організаційної культури	Ціннісно-організаційний моніторинг (методика Р.Л. Кричевського)	Відеопрезентації; вправа «Коловорот ресурсів в освіті»

Розглянемо детальніше окремі тренінгові техніки в межах запропонованих компонентів.

Для оптимізації використання онлайн-ресурсів та інформаційних технологій для просування освітніх і суспільних реформ триває процес створення мережі вебінарів, поширення в мережі інформації про переваги та ресурси реформування.

У межах тренінгу інформаційно-комунікаційні технології обговорювалися за допомогою мозкового штурму, що дозволило проаналізувати обізнаність учасників із проблемою реформування та ефективністю висвітлення цієї проблеми в мережі. На етапі генерування ідей учасники висловлювали свої думки на тему "Реформи в мережі". На етапі комбінування й удосконалення запропонованих ідей учасники намагалися розвивати ідеї, запропоновані іншими, наприклад, комбінуючи елементи двох або трьох запропонованих ідей, узагальнювали вищесказане для виділення найсуттєвіших ознак поняття. На цьому етапі вдалося виокремити особливості висвітлення процесу реформування в соцмережах, інтернет-виданнях, на каналах новин, особистих сторінках користувачів тощо. На етапі відбору найкращого рішення на підставі експертних оцінок вдалося намітити шляхи оптимізації процесу реформування.

Техніка "Мережа ресурсів" покликана активізувати особистісні ресурси учасників тренінгу для поширення інформації про реформи в соцмережах. Завдання, які виконуються в процесі виконання вправи:

- 1) знайти одну групу в соцмережі, яка інформує систематично або епізодично про впровадження реформ;
- 2) знайти один пост у соцмережі, який стосується ефективності впровадження освітніх реформ;

3) знайти серед своїх друзів людину, якій може бути цікава знайдена інформація;

4) поширити знайдену інформацію (про групу та вподобаний пост) на своїй сторінці, на сторінці друга, на сторінці одного з учасників тренінгу;

5) поширити інформацію трьох інших учасників групи.

Мережа поширених ресурсів позначається на фліпчарті, що показує продуктивність поширення інформації у мережі. У такий спосіб учасники не тільки отримують корисну інформацію, а й роблять конкретні кроки до пошуку ресурсів у мережі та створення мережі Інтернет-ресурсів.

Організація взаємодії освітян та інших учасників освітнього процесу з творцями освітніх реформ здійснюється в межах проекту "Жива бібліотека" із творцями реформ – "живими книгами". У процесі впровадження тренінгової методики використовується система "рівний – рівному" у взаємодії творців реформ – освітян – учнів – батьків. Організації взаємодії у тренінговому процесі сприяють так звані "структурні вправи" (знайомство, очікування, вироблення правил групи). Вправа "Конструктор потреб" спрямована на виявлення і пошук шляхів задоволення базових потреб учасників освітнього процесу. У вправі інтегровано основні підходи до класифікації потреб з опорою на теорію А. Маслоу. Учасникам тренінгу пропонується описати базові потреби та бажані способи їхнього задоволення з погляду учнів, учителів, батьків, а також оцінити ймовірність та віднайти ресурси цього процесу з погляду творців реформ, експертів, громади. Результатом групової взаємодії під час виконання вправи є групова матриця потреб та шляхів їхнього задоволення для різних учасників освітнього процесу.

Розвиток рефлексивного компонента передбачає усвідомлення взаємовпливу активності пересічних громадян та освітніх і суспільних реформ. Для цього розроблено опитувальник "Я і реформи: вони для мене – я для них", який дозволяє оцінити усвідомлення взаємообміну в процесі реформування освіти. У тренінговому процесі підсумкова рефлексія участі в кожній вправі розширює можливості такого усвідомлення. Рефлексивним змінам сприяє авторська арт-техніка "Колесо трансформацій". Учасникам пропонується символічно зобразити на трьох аркушах (1/6 формату А4) реформи як три різні малюнки. Так само учасники роблять три міні-малюнки про себе як учасника освітнього процесу. На наступному етапі на аркуші формату А4 учасники символічно зображають механізм трансформації (як колесо, скриню, мішок тощо). Мета наступного малюнка – сюжетно поєднати шість символів (3 себе та 3 реформування) на одному аркуші формату А4. Для полегшення подальшої рефлексії та оптимізації несвідомих ресурсів учасникам пропонується дати відповідь на такі питання:

- які позитивні та негативні якості символів, зображених на перших ресурсах;

- що відбувається з ними, коли вони потрапляють у механізм трансформації;

- які три дії виконують у процесі трансформації сам механізм, символи реформ, символи учасників;

- які труднощі мають персонажі на останньому малюнку і які є ресурси для їхнього подолання тощо.

Так кожен учасник має можливість вибудувати власний шлях від окремого існування зі змінами в освіті через колесо трансформацій до успішного впровадження реформ та створення спільного гармонійного освітнього простору.

Увесь тренінговий процес спрямований на пошук та активізацію особистісних та міжгрупових ресурсів, впровадження освітніх та суспільних реформ і реалізацію у такий спосіб ресурсного компонента. Ресурсними є вправи на емоційне розвантаження, тематика яких підібрана відповідно до теми тренінгу. Особливу роль у процесі пошуку ресурсів відіграє техніка "На шляху реформ". Ця техніка є авторською варіацією на тему колажування. Методичним підґрунтям виступила 5-крокова модель вирішення завдань Н. Пезешкіана. Учасникам пропонується намалювати 5 сходинок на шляху реформ (дистанціювання-інвентаризація-ситуативне підбадьорення-вербалізація-розширення мети) і підібрати з журналів зображення та тексти до кожної сходинки на тему "Жила-була реформа". Відповідно на першій сходинці опиняються малюнки, які є метафоричним відбиттям реформ, на другій – реформи "з середини", на третій – найкращі ідеї реформування, на четвертій – ресурси подолання реформотворчих труднощів, на п'ятій – втілення реформ в особисте та професійне життя кожного учасника. Презентація індивідуальних робіт відбувається за допомогою створення спільного шляху реформ (кожен учасник має можливість знайти місце для своїх "сходинок" та зайняти певний "поверх").

Нетворкінговий компонент покликаний вибудувати систему взаємодопомоги та взаємопідтримки в процесі впровадження реформ. Цій меті сприяє впровадження елементів тренінгу ефективного партнерства та школи соціального обміну. Арт-техніка "Візерунки успіху" створена для пошуку соціальних ресурсів впровадження реформ. На окремих аркушах одного кольору (сірий/синій) кожен учасник записує 1-3 проблеми реформування та чітке формулювання необхідної допомоги. На аркушах іншого кольору записуються імена найбільш компетентних/професійних/здогадливих осіб зі свого оточення (1 колега, 1 учень, 1 батько/мати, 1 громадський діяч, 1 родич, 1 керівник). Після цього учасники по черзі озвучують проблеми та необхідну допомогу, а група пропонує соціальні ресурси зі свого оточення. Так створюється спільний візерунок успішних реформ.

Культуротворчий/організаційний компонент підвищує готовність персоналу освітнього закладу до інноваційних цінностей і норм організаційної культури. З діагностичною метою на цьому етапі використовується методика ціннісного обміну Р.Л. Кричевського. Для розвитку організаційної культури в тренінговому процесі розроблено вправу "Коловорот ресурсів в освіті". Учасники по черзі називають власні якості/трудності/складні ситуації, які виникають у зв'язку з процесом реформування. Учасник, який називає труднощі, першим стає в коло, тримаючи клубок ниток. Далі група називає цитати/думки відомих людей освіти/науки/громади, які відкривають ресурси подолання озвученої проблеми. Той, чий вислів найбільше пасує до озвученої проблеми, стає в центр, тримаючи нитку і в такий спосіб розмотуючи клубок. Так учасники по черзі утворюють з'єднане клубком ниток коло, де кожен учасник пропонує ресурси для подолання труднощів інших. Управа закінчується, коли учасник у центрі знаходить ресурс для подолання труднощів крайнього члена групи.

Висновки. Апробація авторських технік соціально-психологічного супроводу освітніх та суспільних реформ у фокус-групах довела їхню ефективність. Впровадження елементів соціально-психологічного супроводу сприяє:

- усвідомленому й ефективному використанню онлайн-ресурсів та інформаційно-комунікаційних технологій для просування освітніх реформ;
- оптимізації взаємодії освітян та інших учасників освітнього процесу з творцями освітніх реформ;
- усвідомленню взаємовпливу активності пересічних громадян та освітніх і суспільних реформ;
- активізації особистісних та міжгрупових ресурсів впровадження реформ;
- побудові системи взаємодопомоги та взаємопідтримки у процесі впровадження реформ;
- підвищенню готовності персоналу освітнього закладу до інноваційних цінностей і норм організаційної культури.

Отже, тренінгова методика є ефективним ресурсом у структурі соціально-психологічного супроводу освітніх та суспільних реформ.

Список використаних джерел

1. Mezirow, J. Perspective transformation / J. Mezirow // *Adult Education*. – 1978. – P. 100-110.
2. Taylor, E. W. Building upon the theoretical debate: A critical review of the empirical studies of Mezirow's transformative learning theory / E. W. Taylor // *Adult Education Quarterly*. – 1997. – С. 32-57.
3. Вачков И.В. Психология тренинговой работы: Содержательные, организационные и методические аспекты ведения тренинговой группы / И.В. Вачков. – М. : Эксмо, 2007. – 416 с.

4. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи / Д.С. Витакер. – М. : Независимая фирма "Класс", 2000. – 432 с.
5. Горбунова В. В. Психологія командотворення: Ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд : монографія / Вікторія Горбунова. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 380 с.
6. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга / Т.В. Зайцева. – СПб. : Речь ; М. : Смысл, 2002 [Электронный ресурс] // Режим доступа : <http://www.psylib.org.ua/books/zaitt01/index.htm>
7. Захаров В.П. Социально-психологический тренинг : учебное пособие / В.П. Захаров, Н.Ю. Хрящева. – Л. : ЛГУ, 1989. – 56 с.
8. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика / Р. Кочюнас. – М. : Академический Проект, 2000. – 240 с.
9. Кремень В. Г. Освіта в Україні: стан і перспективи розвитку / В. Г. Кремень // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: науково-методичний журнал. – 2001. – Вип. 4. – С. 7-18.
10. Кричевский Р.Л. Социальная психология малой группы : учебное пособие для вузов / Р.Л. Кричевский, Е.М. Дубовская. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 318 с.
11. Модернізаційні процеси в освіті та суспільстві: психотехнології супроводу : [монографія] / за ред. П. Д. Фролова ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 312 с.
12. Шуневич О.М. Трансформаційне навчання педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти / О.М. Шуневич, О.М. Савиченко // Forming of educational environment: benefits, risks, implementation mechanisms: Conference Proceeding. – Tbilisi : Baltuja Publishing, 2017. – P. 185-188.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Mezirow, J. Perspective transformation / J. Mezirow // Adult Education. – 1978. – R. 100-110.
2. Taylor, E. W. Building upon the theoretical debate: A critical review of the empirical studies of Mezirow's transformative learning theory / E. W. Taylor // Adult Education Quarterly. – 1997. – S. 32-57.
3. Vachkov I.V. Psihologija treningovoj raboty: Soderzhatel'nye, organizacionnye i metodicheskie aspekty vedenija treningovoj grupy / I.V. Vachkov. – М. : Jeksmo, 2007. – 416 s.
4. Vitaker D.S. Gruppy kak instrument psihologicheskoy pomoshhi / D.S. Vitaker. – М. : Nezavisimaja firma "Klass", 2000. – 432 s.
5. Horbunova V. V. Psykholohiya komandotvorennja: Tsinnisno-rol'ovyj pidkhid do formuvannja ta rozvytku komand : monohrafiya / Viktoriya Horbunova. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2014. – 380 s.

6. Zajceva T.V. Teorija psihologicheskogo treninga / T.V. Zajceva. – SPb. : Rech' ; M. : Smysl, 2002 [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu : <http://www.psylib.org.ua/books/zaitt01/index.htm>

7. Zaharov V.P. Social'no-psihologicheskij trening : uchebnoe posobie / V.P. Zaharov, N.Ju. Hryashheva. – L. : LGU, 1989. – 56 s.

8. Kochjunas R. Psihoterapevticheskie grupy: teorija i praktika / R. Kochjunas. – M. : Akademicheskij Proekt, 2000. – 240 s.

9. Kremen' V. H. Osvita v Ukrayini: stan i perspektyvy rozvytku / V. H. Kremen' // Neperervna profesiyna osvita: teoriya i praktyka: naukovometodychnyy zhurnal. – 2001. – Vyp. 4. – S. 7-18.

10. Krichevskij R.L. Social'naja psihologija maloj grupy : uchebnoe posobie dlja vuzov / R.L. Krichevskij, E.M. Dubovskaja. – M. : Aspekt Press, 2001. – 318 s.

11. Modernizatsiyni protsesy v osviti ta suspil'stvi: psyhotekhnolohiyi suprovodu : [monohrafiya] / za red. P. D. Frolova ; Natsional'na akademiya pedahohichnykh nauk Ukrayiny, Instytut sotsial'noyi ta politychnoyi psyholohiyi. – Kirovohrad : Imeks-LTD, 2013. – 312 c.

12. Petrovskaja L.A. Teoreticheskie i metodicheskie problemy social'no-psihologicheskogo treninga / L.A. Petrovskaja. – M. : MGU, 1982. – 168 s.

13. Rudestam K. Gruppovaja psihoterapija / K. Rudestam. – SPb. : Piter, 1999. – 384 s.

14. Fopel' K. Psihologicheskie grupy: rabochie materialy dlja vedushhego : prakticheskoe posobie / K. Fopel' ; per. s nem. E. Patjaevoj. – M. : Genezis, 1999. – 256 s.

15. Shunevych O.M. Transformatsiynе navchannya pedahohiv u systemi pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity / O.M. Shunevych, O.M. Savychenko // Forming of educational environment: benefits, risks, implementation mechanisms: Conference Proceeding. – Tbilisi : Baltuja Publishing, 2017. – R. 185-188.

O.O. Gorova. Training methods in the structure of socio-psychological support of educational and social reforms. Educational and social reforms' implementation is one of the key issues in the modern Ukrainian society. Socio-psychological support of reforms is intended to overcome the difficulties that arise on the path of reform. These difficulties are ignorance, resistance, passivity of subjects of educational process, low level of communication between creators of educational reforms, teachers, parents, pupils.

The overall structure of socio-psychological support is presented in the work. Contemporary reforms have something in common with ideas of transformational studies, which is the best realized in training method. The features of an effective implementation of the training method in the structure of socio-psychological support for educational and social reforms are described in the article. Every component of socio-psychological support have been realized in some events and in every kind of activity. The author's techniques of supporting

the process of educational and social reforms are analyzed in detail. The techniques of training work are offered. They allow every participant to build their own way to a successful implementation of reforms. These techniques are authored ("Wheel of Reforms" "Patterns of Success") or author's adaptation of the 5-step model N. Peseshkian ("On the way of reforms") and provide a combination of group interaction with the art approaches in searching a solution.

Implementation elements of socio-psychological support contributes to optimizing the interaction of educators, participants and creators of the program; personal and intergroup resources' activation for implementing reforms; increasing the readiness of the educational institution's staff to innovate values and norms of organizational culture.

Key words: *implementation of educational reforms, social-psychological support, training methods, motivational training.*

Отримано: 09.12.2017 р.

УДК 159.9:316.6

І.М. Гусєв

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ З МЕДІАПРАКТИКАМИ СПІЛЬНОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

І.М. Гусєв. Психологічні особливості взаємодії з медіапрактиками спільноти в умовах воєнного конфлікту. У статті наведено дані емпіричного дослідження, яке виявило базові особливості взаємодії спільноти з медіапрактиками. Продуктивні особливості характеризуються раціональним використанням медіапрактик та емпатійним ставленням до внутрішньо переміщених осіб, а також споглядалною позицією, що проявляється у використанні різноманітних медіапрактик для накопичення інформації та в нейтральній оцінці медіаконтенту, що споживається. Зміст особливостей взаємодії з деструктивними проявами визначається патерналістським ставленням до медіаконтенту, його хаотичним споживанням, негативним ставленням до переселених осіб і перекиданням відповідальності на державні інституції. Проміжна особливість взаємодії з медіапрактиками полягає в емоційно-інтуїтивній позиції, що виявляється в інтуїтивному пошуку й взаємодії з медіаконтентом, а ставлення до соціально-політичних подій у країні ґрунтуються на емоційних факторах (співпереживання, співчуття, жаль).

Ключові слова: *медіапрактика, практика, психологічні особливості, воєнний конфлікт, медіаконтент.*

И.Н. Гусев. Психологические особенности взаимодействия сообщества с медиапрактиками в условиях военного конфликта. В статье приведены данные эмпирического исследования, которое выявило базовые особенности взаимодействия сообщества с медиапрактиками. Продуктивные особенности характеризуются рациональным использованием медиапрактик и эмпатийным отношением к внутренне перемещенным лицам, а также созерцательной позицией, что проявляется в использовании различных медиапрактик для накопления информации и в нейтральной оценке потребля-